

Sveriges Begravningsbyråers Förbund/Memento Service AB

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Stockholm 13 augusti 2015

Remissyttrande på Betänkandet (SOU 2015:26) Begravningsclearing

Remissyttrande, diarienummer Ku2015/01119/KL

Sveriges Begravningsbyråers Förbund nedan kallat SBF har beretts tillfälle att yttra sig över ”Betänkandet (SOU 2015:26) Begravningsclearing.”

Sveriges Begravningsbyråers Förbund, SBF, är en medlemsorganisation för 425 privatägda begravningsbyråer i Sverige får härmed lämna följande remissvar till Kulturdepartementet.

YTTRANDE

SAMMANFATTNING

SBF konstaterar att utredningen inte klarlagt ett dödsbos lagliga rättigheter.

Två frågor måste lösas i samband med att begravningsclearingen avskaffas:

1/ Skyldigheten för huvudmännen att utföra de i 9 kap 6 § begravningslagen uppräknade tjänsterna, dock med undantag för gravplats. Beträffande gravplats gäller nuvarande ordning enligt 2 Kap 3 §, tredje stycket.

Regeringen bör, när begravningsclearingen avskaffas, i lag fastställa att en huvudman är skyldig att utföra, helt eller delvis, de tjänster som räknas upp i 9 kap 6 §. Skyldigheten bör gälla oavsett vilken huvudman som utför tjänsterna och oavsett vad huvudmannen benämner tjänsterna. Undantag dock, som hittills, rätten till en gravplats. En viktig rättssäkerhetsfråga för ett dödsbo.

2/ Ett uttryckligt förbud i lag för en huvudman att ta betalt av ett dödsbo för de tjänster som enligt 9 kap 6 § är avgiftsfria. Vissa huvudmän tar idag betalt för tjänster som är avgiftsfria för dödsboet. Därmed lider ett dödsbo en ekonomisk rättsförlust som kan vara betydande.

Regeringen bör, när begravningsclearingen avskaffas, i lag fastställa en huvudmans skyldighet att, helt eller delvis, utföra de tjänster som räknas upp i lagbestämmelsen utan kostnad för dödsboet. Detta bör gälla oavsett vilken huvudman som utför tjänsterna och oavsett vad huvudmannen benämner tjänsten. En viktig rättssäkerhetsfråga för ett dödsbo.

SBF tillstyrker, under förutsättning av att ett dödsbos lagliga rättigheter beaktas i lagen, att begravningsclearingen avskaffas

7.2.2 Övriga aktörer - dödsbon

HUVUDMÄNNEN BEGRÄNSAR ETT DÖDSBOS LAGLIGA RÄTTIGHETER

Det nuvarande clearingsystemet innebär att de tjänster som omfattas av clearingen är samma tjänster som en huvudman ska tillhandahålla ett dödsbo utan kostnader. Omfattningen av tjänsterna motsvarar vad en huvudman normalt ska tillhandahålla inom sitt eller angränsande förvaltningsområde, prop.1998/99:38, s. 12.

Ett dödsbos rätt till en gravplats inom annan huvudmans förvaltningsområde är dock begränsad, En förutsättning för upplåtelsen är att den mottagande huvudmannen har tillgång på gravplatsmark och medger att andra än de folkbokförda inom förvaltningsområdet bereds gravplats där, s.123.

SBF anser för sin del att bestämmelsen på ett tydligt sätt anger ett dödsbos lagliga rättigheter. Huvudmännen begränsar idag ett dödsbos lagliga rättigheter, enligt SBFs mening, i strid med gällande lag och förarbeten.

Läget är följande.

Samhällsutvecklingen har medfört en ökad rörlighet inom befolkningen. Många byter bostadsort flera gånger under sitt liv. En följd av detta är att många människor inte önskar bli begravda på den plats där de är folkbokförda under den sista tiden av sitt liv, utan på annan ort som de känner större samhörighet med.

Detta får till följd att en begravnings olika delar kan komma att utföras av skilda huvudmän. Kremeringen, och därtill en begravningsceremoni, sker inom en huvudmans förvaltningsområde medan gravsättningen sker inom en annans. Ibland sker kremeringen på en ort medan begravningsceremonin och gravsättningen sker på en annan.

Situationer kan förekomma där ytterligare huvudmän kan bli berörda i samband med ett dödfall.

Vissa huvudmän gör bl.a. gällande att de i lagen uppräknade tjänsterna ska tillhandahållas ett dödsbo utan avgift endast under den förutsättningen att gravsättningen sker inom förvaltningsområdet.

Ett villkor för att ett dödsbo ska få komma i åtnjutande av någon av sina lagliga rättigheter enligt 9 kap 6 § är, enligt huvudmännen, är att samtliga tjänster utförs där gravsättningen sker. SBF delar inte denna uppfattning rörande tillämpningen av begravningsclearingen.

De uppräknade tjänsterna kan, enligt SBF, tillgodoses ett dödsbo av flera huvudmän.

Huvudmännen saknar, enligt SBF, stöd i lag att begränsa ett dödsbos lagliga rättigheter enligt 9 kap 6 § på sätt som sker. Detta utgör en av förklaringarna till utredningens konstaterande, 7.2.2, att "Enligt uppgift har antalet frågor med anledning av clearingsystemet varit stort".

Följden blir att ett dödsbo åsamkas extra kostnader för tjänster som betalas genom begravningsavgiften.

Regeringen bör, när begravningsclearingen avskaffas, i lag fastställa en huvudmans skyldighet att utföra, helt eller delvis, de tjänster som räknas upp i lagbestämmelsen, 9 kap 6 §. Detta bör gälla oavsett vilken huvudman som utför tjänsterna och oavsett vad huvudmannen benämner tjänsterna. Ett dödsbo lagliga rättigheter förtydligas därmed.

TJÄNSTERNA ENLIGT BEGRAVNINGSLAGEN SKA VARA AVGIFTSFRIA

Vissa huvudmän har tagit/tar betalt av dödsboet för tjänster som enligt lag, 9 kap 6 §, ska vara avgiftsfria för ett dödsbo, så som t.ex återställande av gravplats och avgift för förvaring av avlidna.

Regeringen bör därför i lag uttryckligen förbjuda huvudmännen för begravningsverksamheten att ta betalt av ett dödsbo för tjänster som enligt begravningslagen 9 kap 6 § är avgiftsfria för dödsboet och att detta gäller oavsett vad huvudmannen benämner tjänsterna

FÖRVALTNINGSPROCESSEN GER BEGRÄNSAD RÄTTSSÄKERHET

Ett beslut av en huvudman att debitera ett dödsbo avgift för tjänster som i lag är avgiftsfria kan överklagas. Så sker i flera fall idag. Förvaltningsprocessen sträcker sig från länsstyrelse, förvaltningsrätt, kammarrätt till Högsta Förvaltningsdomstolen. En process om ett avgiftsärende kan därmed bli mycket lång, ibland flera år.

Ett dödsbo är av mera tillfällig natur. Dödsboet existerar, om det finns mer än en dödsbodelägare, fram till dess att arvskiftet är genomfört. Därefter finns ytterst sällan någon som är villig att driva ett mål om avgift gentemot huvudmannen för begravningsverksamheten. De forna dödsbodelägarna vill gå vidare i livet och lägga sorgen och bestyren kring dödsfallet bakom sig. Dödsboet betalar därför avgiften som rätteligen enligt 9 kap 6 § är avgiftsfri.

Begravningsverksamheten är en samhällelig uppgift och ska av huvudmännen fullgöras enligt lag. Förvaltningsprocessen är en viktig tillgång för ett dödsbos rättssäkerhet, men otillräcklig. SBF anser, även på denna grund, att lagen tydligt anger att en huvudman inte får ta betalt av ett dödsbo för de tjänster som räknas upp i 9 kap 6 §

BEGRAVNINGSAVGIFTEN TÄCKER KOSTNADERNA

SBF vill, som stöd för sitt förslag, vidare peka på att alla som är folkbokförda i Sverige är skyldiga att betala en inkomstrelaterad begravningsavgift. Detta innebär att medborgarna i allmänhet under lång tid av sitt liv via begravningsavgiften bidragit till kostnaderna för begravningsverksamheten. Det sammanlagda beloppet kan därmed för en enskild bli ansevärt.

Det måste, enligt SBFs mening, därför anses som oacceptabelt att, som idag sker, huvudmän även tar betalt för tjänsterna den dag då behovet av dem uppstår. Begravningsavgiften ska täcka kostnaderna för de tjänster som hör samman med en begravning och som räknas upp i 9 kap 6 §

Mot denna bakgrund bör det av lag framgå att tjänsterna är avgiftsfria och täcks av begravningsavgiften som därtill är enhetlig i hela landet och betalas av alla inkomsttagare solidariskt

OM RÄTTSLÄGET

SBF vill avslutningsvis peka på att vad utredningen redovisat under avsnittet 3.3.6, inte rätteligen kan anses återspegla det rådande rättsläget. Ett förtydligande är av vikt för att undvika missförstånd om rättsläget.

SBF vill peka på att utredningens beskrivning av det rådande rättsläget i allt väsentligt bygger på vad Begravningsutredningen redovisade i sitt betänkande ”Några begravningsfrågor”, SOU 2009:79.

SBF vill erinra om att regeringen i sin proposition, 2011/12:51, s. 25, Begränsad gravrätt, på väsentliga punkter avvek från utredningens förslag.

Således framgår av propositionen, och lagbestämmelsen, att begränsas gravrätten avseende bestämmande över gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt har upplåtaren, huvudmannen, ansvar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Vissa huvudmän ställer som villkor för upplåtelse, trots bestämmelsen, att dödsboet betalar en avgift för upplåtelsen av en gravplats med begränsad gravrätt. Avgifterna är vanligen höga.

Regeringen bör, enligt SBFs mening, förtydliga rättsläget på sådant sätt att upplåtelse av gravplats sker på ett rättssäkert sätt och att ett dödsbos lagliga rätt inte kränks.

TAXA FÖR ICKE FOLKBOKFÖRDA I SVERIGE?

SBF vill också lyfta fram aspekten gällande användandet av Kammarkollegiets taxa för clearing för personer som icke är folkbokförda i Sverige.

Idag används denna taxa vid beräkning av kostnader vid gravsättning m.m och vid fakturering till dödsbon/anhöriga/socialförvaltning etc.

Det framgår inte av utredningen hur denna kostnad ska beräknas utan Kammarkollegiets taxa.

Vi tror att det vore olyckligt vid införandet av enhetlig begravningsavgift och borttagande av nuvarande taxa att begravningshuvudmännen inte har något att utgå ifrån, vilket kunde medföra att avgifter då skulle kunna tas ut godtyckligt.

SBF TILLSTYRKER FÖRSLAGET - MED RESERVATION

SBF tillstyrker, under förutsättning att ett dödsbos lagliga rättigheter fastställs i lag, förslaget att begravningsclearingen avskaffas.

Stockholm den 12 augusti 2015

För Sveriges Begravningsbyråers Förbund

Ulf Lernéus
Förbundsdirektör